

Guia docent

480041 - CSCS - Fonaments de Ciències Socials i Aproximació als Conflictes Socioambientals

Última modificació: 06/06/2024

Unitat responsable: Escola Tècnica Superior d'Enginyeria de Camins, Canals i Ports de Barcelona

Unitat que imparteix: 751 - DECA - Departament d'Enginyeria Civil i Ambiental.

Titulació: MÀSTER UNIVERSITARI EN CIÈNCIA I TECNOLOGIA DE LA SOSTENIBILITAT (Pla 2013). (Assignatura obligatòria).

Curs: 2024

Crèdits ECTS: 5.0

Idiomes: Català, Castellà, Anglès

PROFESSORAT

Professorat responsable: MIRIAM VILLARES JUNYENT

Altres: ELISABET ROCA BOSCH

CAPACITATS PRÈVIES

REQUISITS

COMPETÈNCIES DE LA TITULACIÓ A LES QUALS CONTRIBUEIX L'ASSIGNATURA

Específiques:

1. Dissenyar, desenvolupar, i aplicar de forma integrada i coordinada conceptes, teories i tècniques d'anàlisi de les ciències socials, econòmiques, de la terra, i de tècniques de gestió i d'investigació-acció i d'enfocaments basats en la ciència i les tecnologies de la sostenibilitat en els àmbits de Biodiversitat i els Recursos Naturals, l'Ambient Construït i els Serveis, i el Sistema Productiu i la Informació.

2. Concretar, programar, desenvolupar i avaluar programes de desenvolupament sostenible i estratègies de sostenibilitat a partir de la identificació i potenciació de les capacitats dels participants, i considerant les organitzacions, estratègies, i polítiques locals, nacionals, europees i internacionals sobre aquest tema.

3. Aplicar els coneixements sobre l'evolució de les societats, el seu impacte sobre el medi, la transició urbana i els principals trets definitoris de la societat actual, així com tècniques i lliçons sobre la gestió de conflictes sociomediambientals.

CE11. Desenvolupar plantejaments avançats capaços d'analitzar i avaluar la sostenibilitat del mitjà construït, incloent l'edificació, les infraestructures, el transport, etc., de manera que es pugui minimitzar el seu impacte i decidir les alternatives més adequades d'acord amb els pilars de la sostenibilitat (els tres - econòmic, social i ambiental- o algun/alguns d'ells).

Genèriques:

CG03. Ser capaç d'analitzar, avaluar i sintetitzar, de manera crítica, idees noves i complexes i de promoure, en contextos acadèmics i professionals, avanços científics, tecnològics, socials o culturals en la societat del coneixement.

CG04. Descriure, resoldre, prevenir i / o pal·liar els problemes i disfuncions associats als processos de desenvolupament de sistemes socioeconòmic-ambientals amb enfocaments propis de la ciència i les tecnologies de la sostenibilitat.

Transversals:

CT3. TREBALL EN EQUIP: Ser capaç de treballar com a membre d'un equip interdisciplinari, ja sigui com un membre més o duent a terme tasques de direcció, amb la finalitat de contribuir a desenvolupar projectes amb pragmatisme i sentit de la responsabilitat, tot assumint compromisos considerant els recursos disponibles.

Bàsiques:

CB6. Poseir i comprendre coneixements que aporten una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i/o aplicació d'idees, sovint en un context d'investigació.

CB7. Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seva capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins del contextos més amplis (o multidisciplinars) relacionats amb la seva àrea d'estudi.

METODOLOGIES DOCENTS

En el desenvolupament de l'assignatura es faran servir les següents metodologies docents:

Classe magistral o conferència (EXP): exposició de coneixements per part del professorat mitjançant classes magistrals o bé per persones externes mitjançant conferències convidades.

Resolució de problemes i estudi de casos (RP): resolució col·lectiva d'exercicis, realització de debats i dinàmiques de grup, amb el professor o professora i altres estudiants a l'aula; presentació a l'aula d'una activitat realitzada de forma individual o en grups reduïts.

Treball teòric-pràctic dirigit (TD): realització a l'aula una activitat o exercici de caràcter teòric o pràctic, individualment o en grups reduïts, amb l'assessorament del professor o professora.

Projecte, activitat o treball d'abast reduït (PR): aprenentatge basat en la realització, individual o en grup, d'un treball de reduïda complexitat o extensió, aplicant coneixements i presentant resultats.

Activitats d'Avaluació (AV).

Activitats formatives.

Durant el desenvolupament de l'assignatura es faran servir les següents activitats formatives:

Presencials

Classes teòriques i conferències (CTC): conèixer, comprendre i sintetitzar els coneixements exposats pel professorat mitjançant classes magistrals o bé per conferenciants.

Classes pràctiques (CP): participar en la resolució col·lectiva d'exercicis, així com en debats i dinàmiques de grup, amb el professor o professora i altres estudiants a l'aula.

Tutories de treballs teòric pràctics (TD): realitzar a l'aula una activitat o exercici de caràcter teòric o pràctic, individualment o en grups reduïts, amb l'assessorament del professor o professora.

No presencials

Realització d'un projecte, activitat o treball d'abast reduït (PR): portar a terme, individualment o en grup, un treball de reduïda complexitat o extensió, aplicant coneixements i presentant resultats.

Estudi autònom (EA): estudiar o ampliar els continguts de la matèria de forma individual o en grup, comprenent, assimilant, analitzant i sintetitzant coneixements.

OBJECTIUS D'APRENTATGE DE L'ASSIGNATURA

Objectiu Genèric: Facilitar eines i mètodes d'anàlisi social per avaluar els efectes que els plans i projectes provoquen al territori i en conseqüència sobre la societat, les seves activitats i formes de vida.

Resultats de l'aprenentatge

En finalitzar l'assignatura, el/l'estudiant:

Desenvolupa i aplica conceptes, teories i tècniques d'anàlisi de ciències socials i humanitats, i de tècniques d'investigació - acció amb originalitat, identificant i formulant hipòtesis o idees innovadores i sotmetent-les a prova d'objectivitat, coherència i viabilitat.

Coneix i comprèn les característiques de les ciències socials i les humanitats que faciliten i emmarquen la gestió de conflictes socioambientals, l'evolució de les societats i el seu impacte sobre el mitjà, així com sobre la transició urbana i els principals trets definitoris de la societat actual.

Realitza de forma eficient l'obtenció, tractament i anàlisi d'informació estadística i cartogràfica referida a fenòmens demogràfics i dinàmiques territorials.

Té capacitat per aplicar la prospectiva, la previsió i retrospecció en anàlisi d'escenaris

HORES TOTALS DE DEDICACIÓ DE L'ESTUDIANTAT

Tipus	Hores	Percentatge
Hores grup gran	24,0	19.20
Hores aprenentatge autònom	80,0	64.00
Hores grup petit	9,0	7.20
Hores grup mitjà	12,0	9.60

Dedicació total: 125 h

CONTINGUTS

1. Introducció. Evolució de la relació societat amb el seu entorn. Transició cap a una societat urbana i tecnològica. Impactes i crisi ambiental.

Descripció:

Història de l'ecologia humana. Impactes socioambientals i metabolisme social. Les arrels de la crisi ambiental global. Principals discursos i models per gestionar-los. La societat actual: globalització, polarització, sostenibilitat, societat de la informació, nova economia.

Objectius específics:

Comprendre l'evolució històrica de les interaccions entre les societats i el seu entorn fins a l'actualitat, sobre la base dels canvis tecnològics i culturals que s'han anat produint.

Analitzar les relacions entre el model econòmic de les societats modernes i les arrels de la deteriorament social i ambiental.

Activitats vinculades:

Activitat 1: Lectures i comentaris d'articles sobre la societat actual.

Dedicació: 7h

Grup gran/Teoria: 7h

2. Dinàmiques demogràfiques i ell seu anàlisi territorial.

Descripció:

Dinàmiques demogràfiques: evolució, projeccions, estructura i distribució territorial. Fenòmens migratoris, desigualtats socials i regionals.

Objectius específics:

Conèixer les fonts de provisió de dades demogràfiques i socioeconòmics. Realitzar anàlisi estadística bàsica i aprofundir en la tècniques d'interpretació de dades quantitatives.

Activitats vinculades:

Activitat 2: Anàlisi demogràfic-

Dedicació: 8h

Grup gran/Teoria: 8h

3. Caracterització dels conflictes socio-territorials. Origen i temàtiques. Actors, acció col·lectiva, moviments reivindicatius. Discursos i arguments.

Descripció:

Principals característiques i el context en el qual es gesten i desenvolupen els conflictes socioterritorials actuals. Descripció i metodologies d'anàlisi dels actors implicats, els seus objectius, rols, posicionaments i les seves formes d'acció col·lectiva. Discursos, arguments i valors sobre: qualitat de vida, consciència ambiental, paisatge, justícia social, identitat local, pertinença i apropiació del lloc. Gestió dels conflictes: negociació, concertació i participació.

Objectius específics:

Comprendre el context en el qual actualment sorgeixen els conflictes socioterritorials com a confrontació entre models de desenvolupament territorial, valors ambientals, distribució desigual dels impactes en la societat.

Realitzar anàlisis institucionals en el marc dels conflictes territorials, reconèixer el paper i la força dels moviments reivindicatius.

Activitats vinculades:

Activitat 3: Anàlisi d'un conflicte socioterritorial.

Dedicació: 10h

Grup gran/Teoria: 10h

4. Percepció ambiental del risc, vulnerabilitat i incertesa.

Descripció:

Exposar els diferents elements que componen el risc ambiental. La vulnerabilitat social i la incertesa. Factors que intervenen en la percepció social del risc. Estratègies d'adaptació front els riscos en el litoral.

Objectius específics:

Comprendre els processos que influeixen en la percepció del risc i els aspectes institucionals, socials i de planificació i gestió del risc que amplifiquen o redueixen el risc.

Activitats vinculades:

Activitat 3: Anàlisi d'un conflicte socioterritorial

Dedicació: 10h

Grup gran/Teoria: 10h

5. La governança i la participació social en la intervenció pública.

Descripció:

La participació i la implicació de les comunitats locals en la planificació urbana i gestió dels seus espais. Antecedents de la participació ciutadana. De Rio 92 al reconeixement normatiu. El concepte de participació i criteris per a una participació de qualitat. Anàlisi institucional i models de governança en la intervenció urbana. Tècniques i experiències participatives. La diagnosi participativa: diàleg entre procés tècnic i el participatiu. Barreres i oportunitats de la participació.

Objectius específics:

Conèixer el context social i polític en el qual s'enquadra el discurs de la participació i els seus antecedents.
Comprendre les diferents fases d'un procés participatiu i les principals tècniques utilitzades.
Ser capaços de realitzar un mapa d'actors i la corresponent anàlisi del marc institucional.
Facilitar criteris per comprendre i valorar de forma crítica les pràctiques participatives en la política pública.

Activitats vinculades:

Activitat 4: Avaluació d'una experiència participativa

Dedicació: 10h

Grup gran/Teoria: 10h

SISTEMA DE QUALIFICACIÓ

AV2 Activitats entegables realitzades durant el curs (TR). 60%

AV3 Assistència i participació a classes i tallers (AP). 20%

AV4 Rendiment i qualitat de les activitats lliurades (TG). 20%

NORMES PER A LA REALITZACIÓ DE LES PROVES.

Totes les activitats són obligatòries (pràctiques i treball) i han de lliurar-se en el format i en la data assenyalada durant el curs.

BIBLIOGRAFIA

Bàsica:

- Font, J.; Blanco, I. Polis, la ciutat participativa: participar en els municipis: qui, com i per què? [en línia]. Barcelona: Diputació de Barcelona, Xarxa de Municipis, 2003 [Consulta: 28/10/2019]. Disponible a: <http://www1.diba.cat/llobreria/pdf/39817.pdf>.
- García, E. Medio ambiente y sociedad : la civilización industrial y los límites del planeta. Madrid: Alianza, 2004. ISBN 8420641855.
- Nel-lo, O. Aquí, no!: els conflictes territorials a Catalunya. Barcelona: Empúries, 2003. ISBN 8475963803.
- Pardo, M. La evaluación del impacto ambiental y social para el siglo XXI : teorías, procesos, metodología. Madrid: Fundamentos, 2002. ISBN 8424509447.
- Pol, E. Impacte social, comunicació ambiental i participació [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Medi Ambient, 2000 [Consulta: 08/03/2021]. Disponible a: http://www.gencat.cat/mediamb/publicacions/monografies/MU3_impacte_social_comunicacio.pdf. ISBN 1111125885406.
- Sempere, J.; Riechmann, J. Sociología y medio ambiente. Madrid: Síntesis, 2000. ISBN 8477387532.
- Anuari territorial de Catalunya [en línia]. Barcelona: SCOT, Societat Catalana d'Ordenació del Territori, 2003- [Consulta: 29/09/2014]. Disponible a: <http://territori.scot.cat/cat/anuari.php>.

Complementària:

- Aledo, A.; Domínguez, J.A. Sociología ambiental. Granada: Grupo Editorial Universitario, 2001. ISBN 978-8484911098.
- Baigorri, A. (ed.). Transiciones ambientales y participación: estudios de sociología ambiental [en línia]. Salamanca: Amarú, 2012 [Consulta: 04/12/2020]. Disponible a: <http://es.scribd.com/doc/118519108/Transiciones-Ambientales-Web-r2>. ISBN 9788481963472.
- Blanco, I.; Gomà, R. (coord.). Gobiernos locales y redes participativas. Barcelona: Ariel, 2002. ISBN 8434442523.
- Borja, J.; Castells, M. Local y global : la gestión de las ciudades en la era de la información. 7a ed. Madrid: United Nations for Human Settlements (Habitat), Taurus, 2004. ISBN 8430605444.
- Lemkow, L. Sociología ambiental: pensamiento socioambiental y ecología social del riesgo. Barcelona: Icaria, 2002. ISBN 847426569X.

- Slovic, P. The perception of risk. London: Earthscan, 2000. ISBN 9781853835285.

RECURSOS

Material audiovisual:

- Nom recurs. Recurs

Altres recursos:

Visites per la ciutat de Barcelona per complementar l'anàlisi de conflictes a l'entorn urbà